

Branko Goropevšek

Celjsko gimnazijsko vprašanje 1895 - 1914*

*"Ne poznam majhnega mesta kakršno je Celje, da bi se zadnja leta tolikokrat imenovalo, kakor ravno to mesto. Radi celjskega mesta se je razbilo nekdanje združeno konservativno-liberalno ministrstvo, ne toliko zavoljo tega mesta samega, kakor radi 4 slovensko - nemških razredov, ki se tamkaj nahajajo. Danes se je ta stvar zopet ponovila: povsod se govori samo le o Celju."*¹

Z ustanovitvijo nižje gimnazije z nemško-slovenskimi vzporednicami v Celju leta 1895, celjsko gimnazijsko vprašanje še zdaleč ni bilo rešeno. Bitka okrog slovenskega učnega zavoda je potekala še vsa naslednja leta, vse do razpada Avstro-Ogrske. Vendar lahko boj za slovensko gimnazijo v Celju razdelimo v dve obdobji: sprva je boj potekal izključno na relaciji nerešenih mednarodnih odnosov v monarhiji (Nemci-Slovenci), kasneje pa se je temu pridružil tudi notranjepolitični spopad med Slovenci samimi, ki jim je bilo nerešeno gimnazijsko vprašanje samo preteza za promoviranje lastne politike, samo gimnazijsko vprašanje pa bolj stranskega pomena.

* * *

Na sprejem proračunske postavke za nižjo gimnazijo z nemško-slovenskim učnim jezikom v Celju leta 1895² so se na Spodnjem Štajerskem odzvali različno, posebno še v mestu ob Savinji. Slovenci so pijani od zmage slavili.³ Medtem ko so celjska slovenska društva skupaj pripravila veselico v Paradeški pri Vojniku, so na Miklavškem hribu, po Savinjski dolini in tudi drugod, v čast uspehu po stari slovenski navadi zagoreli kresovi, manjkalo pa ni niti pikanje možnarjev in slovensko petje.⁴

Povsem nasprotno so se odzvali Nemci, ki so označili ustanovitev nove gimnazije v Celju za napad na nemško posestno stanje, ki ga je potrebno na vsak način obraniti. Njihove izjave so napovedovale boj tudi še vnaprej in s tem so dali svojim nacionalnim nasprotnikom (Slovencem) vedeti, da celjsko gimnazijsko vprašanje za njih še zdaleč ni bilo zaključeno.⁵ Kot prvi nemški protinapad lahko štejemo še isto poletje sprejet sklep celjskega občinskega odbora o ustanovitvi nemškega dijaškega doma, katerega namen je bil obvarovati nemško posestno stanje na celjski gimnaziji in njen skoraj stoletni nemški značaj.⁶ Nemškemu dijaškemu domu, ki so ga slovesno odprli sredi septembra leta 1896, je načeloval sam župan avtonomne občine Celje Gustav Stiger, ki je tudi imel nemalo zaslug, da se je nemški zavod uspešno razvijal.⁷

Za prvi resnejši udarec zoper nižjo gimnazijo v Celju pa lahko štejemo proračunsko debato leto dni kasneje (1896). Že konec februarja je nemški nacionalni poslanec Hofmann von Wellenhof v državnem zboru zavzel radikalno stališče in zahteval črtanje proračunske postavke v višini 6000 gld. za celjsko nižjo gimnazijo že za naslednje šolsko leto ali pa vsaj njeno premestitev iz nemškega mesta Celja. Njegov poskus nemškim nacionalnim krogom ni prinesel uspeha, saj je bila proračunska postavka sprejeta s krepko večino: 141 glasov za in 108 glasov proti.⁸ Ponovno je v zvezi s celjsko nižjo gimnazijo prišlo do zapleta leto dni kasneje (1897), ko je v imenu čeških Nemcev poslanec Bendel 4. januarja kategorično izjavil, da bodo nemški poslanci s Češke tako dolgo glasovali proti proračunu, dokler bo v njem tudi

* Pričujoči prispevek je povzetek referata, ki je bil predstavljen na slovensko-avstrijskem mednarodnem simpoziju Celjsko gimnazijsko vprašanje 1895-1995 v Celju (19. - 20. april 1995).

¹ Slovenski gospodar, 10. 4. 1902.

² Proračun je bil sprejet 20. 7. 1895 s 185 glasovi za in 86 glasovi proti.

³ Več o tem glej: Janez Cvirn, Celjsko gimnazijsko vprašanje, Celjski zbornik 1986, str. 229 - 250.

⁴ Vekoslav Spindler, Slovenska gimnazija v Celju in dr. Dečko, Dr. Ivan Dečko in njegova doba, Maribor, 1938, str. 80.

⁵ Sprejem celjske postavke je sprožil ostre reakcije med Nemci v monarhiji.

⁶ Cvirn, n.d., str. 238 - 239.

⁷ Nemški dijaški dom (Deutsches Studentenheim) je bil v prvi vrsti namenjen revnim dijakom iz Spodnje Štajerske, vendar pa se je kasneje pokazalo, da so v njem prevladovali dijaki iz drugih avstrijskih dežel. Statistične podatke o številu dijakov in njihovo poreklo je v tabelarni obliki objavljeno v članku dr. Cvirna. Glej Cvirn, n.d., str. 238 - 239.

⁸ Spindler, n.d., str. 81. (Proti predlogu nemškega nacionalca Hofmann-Welenhofa so glasovali Slovenci, Hrvati, Poljaki, Čehi, nemški konservativci, Dipaulijeva skupina in Rusini).

V spomin na 100 letnico državne gimnazije v Celju (Knjižnica Edvarda Kardelja v Celju).

postavka za Celje. Svoj nastop je argumentiral s trditvijo, da v Celju ni prav nobenih kulturnih potreb za obstoj slovenske gimnazije. V podobnem tonu je istega dne v državnem zboru nastopil tudi dr. Richard Foregger in ponovil že večkrat pojasnjene teze o celjskem vprašanju kot vprašanju moči in hkrati zahteval črtanje postavke za Celje iz proračuna, kar se je kasneje tudi zgodilo.⁹ Ob složnem nastopu nemških poslancev so Nemci že v drugem naletu zoper slovenski šolski zavod v Celju dosegli zastavljeni cilj; proračunska postavka za nižjo gimnazijo je bila 5. januarja 1897 s 109 glasovi za in 98 proti zavržena.¹⁰

Čeprav je Slovence novica o zavrnitvi proračunske postavke močno potrla, pa so bili nanjo očitno več kot pripravljeni. Bili so celo prepričani, da bo naslednji korak vlade popolna odprava nižje gimnazije v Celju. Da bi se temu izognili, so podali na prvi pogled dokaj čuden predlog, in sicer, da bi se dvojezična nižja gimnazija spojila s popolno nemško. Na ta način bi se za slovenske vzporednice ne navajala posebna proračunska postavka, ampak bi le-ta bila zajeta v skupni postavki, proti kateri pa Nemci ne bi nastopali.¹¹

Nemški nacionalni krogi niso čakali na reakcijo zoper slovensko pobudo, saj je celjski Nemec in

državnozbornski poslanec Pommer že 30. marca v državnem zboru vložil interpelacijo, v kateri je zahteval ukinitvev slovenskega zavoda. Vlada njegove interpelacije na veselje Slovencev ni sprejela, se je pa poslužila kompromisne rešitve in s posebnim odlokom 15. julija stari nižji gimnaziji v Celju odvzela vse pristojnosti administrativne samostojnosti ter jo v obliki samostojnih razredov z nemško-slovenskim učnim jezikom podredila ravnateljstvu obstoječe nemške gimnazije v Celju.¹² Slovenska stran je kljub pričakovanim rezultatom zoper odločitev vlade reagirala odločno, posebno ker v tem času še ni bila obveščena, da je rešena tudi postavka financiranja priključenih paralalek, v višini 12.500 gld.¹³ Na shodu zaupnih mož v Celju 20. julija so Slovenci sprejeli ostro resolucijo: "Vlada sama in državni zbor so priznali opravičenost slovenskih zahtev za ustanovitev slovensko-nemškega gimnazija v Celju. Odprava tega gimnazija, provizorična ustanovitev v zraku visečih posameznih razredov, podrejenih še poleg tega ravnatelju gornje gimnazije celjske, notoričnemu nasprotniku slovenskega naroda in njegovih teženj, določitev, da se sme v prvi razred sprejemati k večem 50 dijakov, je toraj čin očitne krivice, storjene slovenskemu narodu ter žaljenje narodne časti. Vsi slovenski poslanci se toraj pozivajo, da

⁹ Cvirn, n.d., str. 240.

¹⁰ Spindler, n.d., str. 81.

¹¹ Domovina, 15. 1. 1897. V članku Celje-Dunaj so namreč zapisali: "... To je gotovo, da bodo Nemci leto za letom ponavljali svoje napade proti dvojezični gimnaziji, dokler bode ta postavka v proračunu. Ponavljali bodo predlog, da se ta postavka iz proračuna izbriše..."

¹² Domovina, 23. 7. 1897.

¹³ Domovina, 3. 9. 1897. V članku Nemško-slovenski gimnazij v Celji so zapisali: "... došla je vest, da je presvtili cesar iz svojega bivališča v Ischlu dal nakazati tukajšnji davkariji znesek 12.500 gld. v vzdrževanje našega nemško-slovenskega gimnazija na prihodnje leto."

strepo solidarno, brez ozira na kronovino, v kateri so izvoljeni, vse korake ter porabijo vsa parlamentarna mogoča sredstva, da se popravi ta slovenskemu narodu storjena krivica."¹⁴ Hkrati so se izrekli zoper nameravano predstavitev gimnazije izven Celja.¹⁵ S tem namenom so določili tudi pet člansko deputacijo (Juro Hrašovec, Ivan Rudolf, Franc Zdolšek, Leopold Schwentner in Ferdinand Roš), ki se je v začetku avgusta odpravila iskat pravice k ministrskemu predsedniku Badeniju in ministru za izobraževanje Gautschu na Dunaj.¹⁶ Slovenska deputacija, ki je na enournem sestanku "želeje slovenskega naroda na Štajerskem naglašala krepko in zagovarjala temeljito",¹⁷ se je v Celje vrnila zadovoljna, saj sta oba vladna predstavnika obljubila, da ostanejo slovensko-nemške vzporednice priključene popolni nemški gimnaziji nedotaknjene. "Naučni minister Gautsch kakor i ministrski predsednik grof Badeni obljubila sta častno, da nam naš utrakvistični gimnazij z vsemi obstoječimi pravicami ostane nedotakljiv i nadalje", je dunajsko avanturo komentirala Domovina¹⁸ in se zelo pohvalno izrazila nad uspešnim delom celjske deputacije, češ, "storila je moško svojo narodno dolžnost".¹⁹

Kompromisna odločitev vlade o slovensko-nemških vzporednicah je tako vsaj za nekaj let potisnila celjsko gimnazijsko vprašanje v ozadje. In v tem času so se paralelke uspešno razvijale. Dr. Dečko je leta 1902, ko se je boj za slovensko-nemške paralelke ponovno razplamtel, na osnovi čudovite prisposode opisal delovanje nemški gimnaziji priključenih razredov. Slovenske paralelke je primerjal s pastorki, "ki pa večkrat bolje uspevajo kot lastno dete. Rasle in cvetele so natihoma kakor vijolica."²⁰

Ko je že kazalo, da bo skoraj idealen mir med Nemci in Slovenci glede slovensko-nemških vzporednic obveljal, je v sršenje gnezdo celjskega gimnazijskega vprašanja posegel štajerski politik grof Karl Strüghk.²¹ V proračunskem odboru je sredi januarja leta 1902 v imenu nemških nacionalnih strank predlagal svojevrstno rešitev celjskega vprašanja. Slovensko-nemške paralelke v Celju bi se razpusile, namesto njih pa bi ustanovili v Mari-

boru popolno slovensko nižjo gimnazijo.²² Omenjeni predlog so slovenski poslanci v celoti zavrnili kot nesprejemljiv in ponovno zahtevali popolno nižjo gimnazijo v Celju, češ da je tu naravno središče slovenskega dela Štajerske. Tezo o Celju kot naravnem središču tega dela Štajerske so slovenski državnozborni poslanci poudarjali tudi kasneje. Tako je npr. Berks v svojem nastopu v državnem zboru prepričeval nasprotnike, da Slovenci zahtevajo nižjo gimnazijo v Celju "ne iz narodnostnih razlogov, nego iz geografičnih. Celje leži v središču celjskega in brežiškega glavarstva, kjer se križajo ceste, reke in železnice in je vsem delom atrakcijskega ozemlja pristopno."²³

Strüghkova pobuda je spodnještajerske Slovence močno razburila. Že 17. januarja je vodstvo političnega društva Naprej v Celju nasloвило na ministra dr. Hartla dopis, v katerem so zavrnili poskuse ukinitve celjskih vzporednic. Obstoje starih gimnazijskih razredov niso mogli razumeti kot koncesijo dano slovenskemu narodu, tudi ne kot napad in škodovanje Nemcem in nemško čutečim v Celju. Upravičenost paralelke so dokazovali s številom njenih slušateljev, ki je daleč presevalo običajno število dijakov na nižjih gimnazijah. Od izobraževalnega ministra so zahtevali, da končno zgradi novo šolsko poslopje, saj je bil zavod že od ustanovitve v hudih prostorskih težavah, na ta način pa bi bile izpolnjene obljube in obveznosti do gimnazijskih vporednic v Celju.²⁴ Strüghkov predlog je vznemiril tudi slovenske poslance. Dva dni kasneje (19. januarja) so zbrani v Celju sprejeli "podobna stališča" ter jih zadnji dan januarja predstavili takratnemu ministrskemu predsedniku Körberju in štiri dni kasneje (4. februarja) v posebnem komunikeju tudi javnosti.²⁵

Vendar povečana aktivnost slovenski strani sprva ni prinesla uspeha, saj je proračunski odsek 6. februarja s tremi glasovi večine sprejel Strüghkov predlog, naperjen zoper celjske vzporednice.²⁶ Za resolucijo so glasovali vsi nemški poslanci, razen katoliških, Italijanov in socialdemokratov z izjemo Pernerstorferja. Nemški poslanec Wellenhof je rezultate glasovanja pospremil z veliko mero cinizma rekoč, da je slovenske paralelke v Celju

²² Prav tam.

²³ Slovenski narod, 24. 3. 1902; Slovenski gospodar, 27. 3. 1902.

²⁴ Cvirn, n.d., str. 241.

²⁵ Deutsche Wacht, 2. 2. 1902; Domovina, 4. 2. 1902.

²⁶ Resolucija je bila v proračunskem odseku sprejeta s 25 proti 22 glasovom. Zanimivo je, da je za Strüghkovo resolucijo glasoval tudi nemški konservativec baron Morsey, ki je bil pri volitvah v splošni kuriji izvoljen tudi z glasovi Slovencev proti nemškemu liberalcu, ker je njemu na ljubo odstopil slovenski kandidat Mlakar. Slovensko politično društvo v Mariboru mu je za to dejanje izreklo nezaupnico. Citirano po: Spindler, n.d., str. 81.

¹⁴ Domovina, 23. 7. 1897.

¹⁵ "Preselitev slovenskega gimnazija v kak drug spodnještajerski kraj, se mora, ker gimnazij v kakem drugem kraju ne bi ustrezal vsem zahtevam in potrebam slovenskega prebivalstva v južnem delu Spodnje Štajerske, enkrat za vselej odkloniti", so zapisali v Domovini, 23. 7. 1897.

¹⁶ Domovina, 6. 8. 1897.

¹⁷ Prav tam.

¹⁸ Domovina, 3. 9. 1897.

¹⁹ Domovina, 6. 8. 1897.

²⁰ Slovenski gospodar, 17. 4. 1902.

²¹ Spindler, n.d., str. 81; Cvirn, n. d. str. 241.

Celje - nova mestna gimnazija, izdal Fritz Rasch v Celju 1915.

treba ukiniti in da je Strüghkova resolucija prava pot, za izpolnitev katere bi se morali zavzeti tudi Slovenci, saj bi popolna nižja gimnazija v Mariboru morala v celoti zadovoljiti kulturne potrebe slovenskega naroda.²⁷

Toda slavje nemških nacionalnih krogov ni dolgo trajalo, saj so o Strüghkovi resoluciji že mesec dni kasneje (21. marca) glasovali poslanci v državnem zboru, kjer pa je bila na začudenje vseh z 203 glasovi za in 170 glasovi proti, zavrnjena s prepričljivo večino 33 glasov.²⁸ Glas o slovenski zmagi na Dunaju je na Slovenskem povzročil pravo evforijo. *"Nameravani atentat na slovensko narodno zavest na Spodnjem Štajerskem je bil v petek sijajno odbit in stranke, ki so ta atentat nameravale in pripravile, so doživele silen moralen poraz"*, so zapisali o dogodkih v Slovenskem narodu.²⁹

Glasovanje pa ni potekalo tako gladko, kot kažejo rezultati. Za celjske razrede so glasovali vsi Slovenci, Hrvati, Čehi, Poljaki, Rusini, oba Srba, Rumuni, češki veleposestniki in kar je zanimivo tudi Italijani in celo trije nemški katoliški poslanci.³⁰ Ostali so bili proti, pri čemer velja poudariti, da so se nekateri nemški poslanci poimenskega glasovanja raje vzdržali (kranjski grof Barbo, štajerski poslanec Morsey), glasovala pa tudi ni večina socialdemokratskih zastopnikov. Da

se je celjsko gimnazijsko vprašanje rešilo v slovensko korist, so imeli nedvomno največjo težo italijanski glasovi. Ti pa so v prid nemško-slovenskim vzporednicam v Celju glasovali le iz maščevanja Nemcem, ker ti niso privolili v prestavitev hrvaške gimnazije iz Pazina v Kastav.³¹

Kljub temu je bila zmaga sladka, saj takšnega velikonočnega darila ni pričakoval nihče, tudi slovenski poslanci ne in Celje je bilo ponovno vsaj za nekaj časa v središču pozornosti. Kot smo že omenili, so Slovenci novico z Dunaja sprejeli z olajšanjem in o njej se je veliko govorilo in pisalo. Tako je celjska Domovina zmagoslavno zapisala: *"Celi zavod, ki je dosedaj obstajal le po milosti vlade, dobil je z 21. marcijem pravno, konstitucionalno podlago, vlada nam ga ne more odpraviti, ker se je kredit postavnim potom zanj dovolil."*³² Hkrati pa je dala nadaljne napotke slovenskim poslancem. Kot prvo so zahtevali izposlovanje še dodatne slovenske paralelke *"ako se pojavi čez 60 učencev"* in kar je bilo v tistem času še pomembnejše - in kot bomo videli kasneje, kamen spotike ne samo med Nemci in Slovenci, pač pa tudi med Slovenci samimi - gradnjo novega primernege gimnazijskega poslopja. Gradnja novega gimnazijskega poslopja je bila nujna, saj so paralelke gostovale v objektih, ki so bili za šolski

²⁷ Deutsche Wacht, 9. 2. 1902; Domovina, 11. 2. 1902.

²⁸ Slovenski gospodar, 27. 3. 1902.

²⁹ Slovenski narod, 24. 3. 1902.

³⁰ Slovenski gospodar, 27. 3. 1902.

³¹ Prav tam. Slovenski gospodar je o tem zapisal: "Italijani so šele zadnji trenotek odločili, da glasujejo z nami. Storili so to iz maščevanja nad Nemci, ki niso privolili, da se hrvaška gimnazija iz Pazina v Istri premesti v Kastav."

³² Domovina, 28. 3. 1902.

pouk neprimerni. "Sploh pa je dosedaj bilo vse le za silo, le provizorično in iz tega provizorija moramo enkrat priti ven in mislimo, da bi bil po sedmih letih že čas za to", je komentirala Domovina.³³

Nad zmago so bili navdušeni tudi v Mariboru. Zato so v želji, da bi doumel pomen slovenske zmage na Dunaju tudi preprosti štajerski kmet, v demagoškem tonu prikazovali vzdušje ob glasovanju v dunajskem parlamentu: "Zbornica je bila polna, kakor malokedaj. Stranke so poklicale vse svoje člane do zadnjega na Dunaj. Le bolnikov ni bilo ... Vsa zbornica je bila razdražena, rekel bi: nekako elektrizirana. Ko smo prišli z glasovanjem do črke 'K', bili smo Slovani v večini za 24 glasov, potem smo pa padali v večini na 18, 14, 8 in na 2 glasa večine; padli smo dalje tako globoko, da so imeli levičarji že večino 2 glasov. V drugi polovici alfabeta pa smo napredovali zopet mi. Sklepni račun je bil: 203 poslanci so glasovali zoper Strüghkhov predlog, 170 jih je glasovalo zanj. Napad na celjske razrede se je toraj odbil s 33 glasovi večine." Svoj članek pa zaključil z besedami: "Ko se je naznanil izid glasovanja, so slovanski poslanci začeli burno ploskati. Njih srca so kipela narodnega navdušenja in veselja. ... Ministerski predsednik pa je postal ves bled ter izginil iz zbornice."³⁴

Povsem drugače so novico o slovenski zmagi sprejeli Nemci. Ves svoj srd so naperili zoper predsednika vlade Körberja, češ da je s Taaffejevimi metodami izigral nacionalne interese enega naroda proti drugemu, in mu zagrozili z ostro opozicijo. Zavrnitev resolucije so označili kot oster napad na nemško posest. Odločno so podprli svojega poslanca Pommerja, ki je v državnozbornem govoru nadaljni obstoj celjskih vzporednic označil za načrtovan akt slovenizacije nemškega Celja in celotne Spodnje Štajerske. Celjski Nemci so bili celo prepričani, da bi zaradi slovenskega huronskega vzklikanja zmagi pred Narodnim domom prišlo do gotovega pretepa z njimi, če ne bi zaplet uspešno rešilo posredovanje celjskega redarstva.³⁵

Nemški odgovori so bili primerno ostri, vendar je bila večina mnenja, da se bo zadeva kmalu podela. Celotno Slovenski narod je optimistično zapisal: "No, nam se dozdeva, da nemških groženj ni smatrati tragičnim, in da se bodo Nemci že zopet potolažili. Ako pa bodo Nemci res nastopili pot brezobzirne opozicije, kakor sedaj obetajo, potem

je čisto gotovo, da jim služi celjska zadeva samo kot pretveza, vzroki pa da so drugi. Tudi proti koalicijskemu ministrstvu Windischgraetzu je Nemcem služila celjska zadeva kot pretveza, pravi vzrok, da so tisto ministrstvo vrgli, pa da je volilna reforma".³⁶

Čeprav so bili Slovenci v Celju in ostali Spodnji Štajerski pijani od zmage in jim je od vsega še največ pomenil dobljen "nemški skalp", pa so hkrati poudarjali, da dobljena zmaga še ni dokončna, kajti "nikakor ne mislimo, da bodo po tem udarcu mirni ostali naši nasprotniki".³⁷ Toda zgodilo se je nekaj povsem drugega - nepričakovanega. Celjsko gimnazijsko vprašanje je dobilo nove razsežnosti; poleg mednacionalnih bojov je povzročilo spor tudi med samimi Slovenci. Veliko slovensko slavje je skazila, štajerske Slovence pa razburila, objava Tavčarjevega članka 24. marca v Slovenskem narodu, v katerem je razgrnil svoje nakane, ki so bile, po naključju ali pa tudi ne, na moč podobne vladnim željam. Štajerske Slovence je namreč pozval na kompromisno razrešitev celjskega vprašanja. "Ali je res popolnoma nemogoče, da bi se glede celjskih razredov dosegel pameten in pravičen kompromis? Sedaj vise celjski razredi takorekoč v zraku in, kar je najboljšje, vse naše narodnopolitično delo v parlamentu je pravzaprav omejeno le na obrambo Celja. Zaradi Celja ne moremo nikamor naprej in ne morejo naši poslanci začeti nobene druge večje akcije. ... Obramba revnih celjskih razredov, ki se pri obstoječih razmerah v doglednem času ne razširijo niti najmanj, izčrpa popolnoma podporo, ki jo uživamo od drugih slovenskih strank in velja za nas najboljše naše moči. To so momenti, ki nam grene veselje nad doseženo zmago in nam narekujejo nasvet, naj bi štajerski Slovenci vzeli v pretres misel, kako bi se dosegel kompromis". To je bila vsebina Tavčarjevega sporočila.³⁸

Hladen tuš iz Ljubljane so na štajerskem sprejeli z ogorčenjem.³⁹ "Ker se v celjski stvari gre v prvi vrsti samo za to, ali ostanejo slovenski gimnazijski razredi še nadalje v Celju ali ne, se predlog kranjskih liberalcev more samo tako razumeti, da nam svetujejo, naj pustimo Celje. To pa v očeh vsakega Slovenca ni sprava, ampak kapitulacija", so Tavčarjev poskus komentirali v Mariboru.⁴⁰ Tavčarjevo dejanje so obsodili kot podlo in izdajalsko, ki je napravilo slovenskemu narodu veliko škodo. Ogorčen dopisnik je dr. Tavčarju v mariborskem Slovenskem gospodarju zelo nazorno pokazal, kakšno je štajersko razmišljanje o njegovi

³³ Prav tam.

³⁴ Slovenski gospodar, 27. 3. 1902. Podobno je poročal tudi Slovenski narod. ki je med drugim tudi zelo slikovito prikazal vzdušje v dvorani: "Od Badenijevih časov ni bila zbornica tako polna. Hrupna razburjenost je rasla od minute do minute, da ni bilo slišati imena poklicanih..."

³⁵ Deutsche Wacht, 23. 3. 1902; Cvirn, n.d., str. 242.

³⁶ Slovenski narod, 24. 3. 1902.

³⁷ Slovenski gospodar, 27. 3. 1902.

³⁸ Slovenski narod, 24. 3. 1902.

³⁹ Spindler, n.d., str. 82.

⁴⁰ Slovenski gospodar, 3. 4. 1902.

Nemški dijaški dom v Celju (Knjižnica Edvarda Kardelja v Celju).

"podli in izdajalski" ideji: *"Slovenci so pa - razun dr. Tavčarja - vsi tako pametni, da si nočejo sami prerezati vrata. Ta bi bila pa res nova, če bi vojska, ki je zmagala svoje sovražnike, šla poražene vprašat: ali želite da se vmaknemo od te postojanke, kjer smo vam tako neprijetni?"*⁴¹ V Celju so bili bolj zmerni, a prav tako odločni, čemur je botrovala posebna izjava deželnih poslancev, ki so se dva dni po objavi Tavčarjevega pisma, 26. marca 1902, zbrani v celjskem Narodnem domu enoglasno izrekli zoper idejo kompromisa. Celjsko sporočilo v Ljubljano sta podala dr. Ivan Dečko in Lovro Baš. Bilo je kratko in jasno: *"Tak nasvet smatrajo zbrani celjski Slovenci za opomin k nad vse sramotilnemu popustu osnovnih svojih kulturnih zahtev, k odstopu od ene prvih pridobitev glede srednjih šol na Štajerskem in tako k nemško strahopetnemu, breznačajnemu begu iz boja za obstanek naroda slovenskega!"*⁴² Ostre puščice pa sta izstrelila tudi v uredništvo Slovenskega naroda, češ, da časnik s takšnim mišljenjem in idejami, pač ne more biti tudi *"glasilo štajarskih Slovencev!"*⁴³

Tavčarjeva izjava je sprožila ostre reakcije po vseh slovenskih deželah in močno razgrela že tako prenapeta klerikalno-liberalna nasprotja na Slovenskem. Poleg Slovencev, ki je izkoristil priložnost za ostre napade na liberalce,⁴⁴ je še posebej ostro s

posebno izjavo Tavčarja in njegovo idejo napadlo slovensko dijaštvo na Dunaju,⁴⁵ pa tudi štajerski zaupniki in poslanci so bili večino proti Tavčarjevimi nameram. Vsebina številnih ogorčenih pisem, ki so jih pisali bolj ali manj znani Slovenci v podporo celjskim paralelkam, je jasno kazala, da ideja o kompromisu na Štajerskem nima podpore. Janez Šanda iz Gradca je v pismu dr. Dečku celo zapisal: *"Taučar je ali politični šušmar ali pa izdajica! Jaz mislim poslednje! Na vsak način se nam je takega človeka iznebiti! ... Če se takega človeka ne moremo otresti, ni mogoče pri nas več razumna politika. Taučar naj odloži svoj mandat ali se naj popolnoma izolira!"*⁴⁶

Polemika je tekla dalje. Pri Slovenskem narodu so šli celo tako daleč, da so si dovolili celo oporekati štajerskim politikom soditi in sprejemati odločitve glede celjskega vprašanja, češ da so za tovrstne odločitve primerni le državnozborski poslanci: *"Štajerski slov. državni poslanci so glede v našem listu izrečenega nasveta, naj štajerski Slovenci premišlujejo o eventualnem kompromisu, zavzeli popolnoma konkretno stališče. Poslanci razglašajo, da so ti poslanci v prvi vrsti poklicani govoriti, če se naše opozorjenje vzame v pretres ali ne, in zato bodo imeli ti poslanci tekom prihodnjih dni v Mariboru ali na Dunaju posvetovanje, da se*

⁴¹ Slovenski gospodar, 10. 4. 1902.

⁴² Domovina, 28. 3. 1902.

⁴³ Prav tam.

⁴⁴ Med obema slovenskima dnevnikoma se je konec marca 1902 razvila huda polemika. Oboji so celjsko gimnazijsko vprašanje izkoristili za medsebojno obračuna-

vanje.

⁴⁵ Celoten prepis izjave slovenskega dijaštva na Dunaju glej: Cvirn, n.d., str. 248 - 149.

⁴⁶ Osrednja knjižnica Celje, (v nadaljevanju OKC) Ms 100/6, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, Pismo Janeza Šande dr. Ivanu Dečku.

dogovore glede solidarnega postopanja. Tako postopanje je popolnoma pravilno in logično. V Celju pa nekateri gospodje niso mogli počakati, kako stališče zavzamemo tisti, ki najbolj poznamo parlamentarni položaj, in so vsled tega oni poklicani soditi, če kaže naš nasvet uvaževati ali ne."⁴⁷ Kasneje so svoje trditve samo še podkrepili: "Ali je kak resen človek na svetu dandanes, ki veruje v to, da se bodo dale slovenske paralele v Celju kedaj razviti v Slovensko višjo gimnazijo v Celju? Ali je prepričan kdo, da bomo tudi v Mariboru kaj dosegli, dokler so paralele v Celju? In ali nam na jugu ne preti velikanska nevarnost, da pade s Celjem tudi Pazin? O tem razmišljajte, gospodje, potem pa nam mirno in tvorno odgovorjajte!"⁴⁸

Razdor med štajerskimi Slovenci se ni posrečil in tudi slovenski državnozborski poslanci s Štajerske so navedene izjave v Slovenskem narodu, češ da bi bili le državnozborski poslanci poklicani za reševanje celjskega vprašanja, gladko ovrgli.⁴⁹ Iz zaupnega pisma poslanca dr. Robiča dr. Dečku je tudi razvidno, da so štajerski državnozborski poslanci podprli v Celju na zaupnem shodu (24. marca) sprejeto izjavo zoper kompromis. "Čestitam zaradi izjave, treba je bilo resno govoriti", je dr. Dečku zapisal Robič.⁵⁰ Da bi zapleten gordijski vozec hitro in učinkovito rešili ter ohranili politično enotnost na Spodnjem Štajerskem, so poskrbeli celjski politiki. V celjskem Narodnem domu so 10. aprila sklicali shod zaupnih mož iz celotne Slovenije, kjer je več kot 200 narodnjakov "dokumentiralo stališče Slovencev glede celjske gimnazije z ozirom na sproženi kompromisni predlog".⁵¹ Številni govorniki so poudarjali pomen slovensko-nemških paralel v Celju,⁵² posebno ostro pa je nastopil vodja celjskih Slovencev dr. Dečko. Mož-

nost, da bi sporne paralele premestili v Žalec⁵³ ali Št. Jur je ostro zavrnil: "Za naše namene in naloge ne more Žalec zadostovati. Žalec mora dobiti obrtno šolo, Št. Jur meščansko. Naša gimnazija pa mora biti edino v Celju /.../ Vsako kompromisno vprašanje je neumestno in neupravičeno."⁵⁴ Tudi poskuse nekaterih štajerskih liberalcev, npr. mozirskega učitelja Praprotnika,⁵⁵ ki je podprl Tavčarjevo idejo, je zavrnil: "Ako nam gimnazijo vzamejo, dobili jo bomo nazaj, ako pa jo sami pustimo, pa je ne dobimo nikoli več."⁵⁶ V tem duhu je bila sprejeta tudi skupna resolucija, ki je poleg zavrnitve Tavčarjeve namere zahtevala še, da se slovenski šolski zavod razširi v popolno gimnazijo in "da se v Celju ustanovi 'Dijaški dom'".⁵⁷

Slovenci na Spodnjem Štajerskem so bili s sprejeto resolucijo⁵⁸ na zaupnem shodu več kot

⁵³ Temu namenu so v polemiki s Slovenskim narodom nasprotovali tudi pri Slovencu. "Življenje se spoznava le v večjih mestih, in to spoznavanje je za gimnazijalca več vredno, kakor vsi graški aoristi in Horacijeve ode in še trigonometrija povrh. Žalčani pa morajo sami priznati, da v njih krajih ni atmosfera, da bi se dijaki izobraževali". Slovenski narod ni ostal dolžan in je v odgovor zapisal: "S pedagoškega stališča pa nima posebne veljave, in to zategadelj ne, ko tudi Celje ni veliko, svetovno mesto. Pač pa je to prepojeno z najhujšim nemško-nacionalnim duhom, tako, da je naše dijaštvo v večnih nevarnostih, da ne pade v skrbno nastavljene mreže germanskega duha. Kje pa se ponemči več slovenskih dijakov nego ravno v Celju? V Žalcu bi bila ta nevarnost korenito odstranjena. Sicer pa je tudi več kot dvomljivo, da bi bilo spoznanje življenja prva naloga pridnega gimnazijalčka. O tem bi se dalo pisati, pa bi bilo odveč, ker itak vemo, da gospodov pri Slovencu ne bomo privedli do drugega prepričanja, in naj nam sam Janez Zlatoust posodi svoja usta..." (Slovenski narod, 3. 4. 1902.)

Sicer pa so bili tudi sami Žalčani zoper idejo, da bi se gimnazija preselila v savinjsko prestolnico. "Mimo grede bodi omenjeno, da je žalski občinski zastop v seji z dne 7. februarja 1902 odločno ugovarjal, da bi se zavod v Celju opustil, ter zahteval naj se še nadalje vzdržuje v Celju, kot središču slovenskega prebivalstva", je 10. aprila 1902 zapisal Slovenski gospodar.

⁵⁴ Slovenski narod, 11. 4. 1902.

⁵⁵ OKC, MS 100/1. Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, pismo Franca Praprotnika dr. Dečku. Datirano dne 18. 8. 1901.

⁵⁶ Prav tam.

⁵⁷ Slovenski gospodar, 17. 4. 1902. Predlog za ustanovitev slovenskega dijaškega doma v Celju je podal notar Lovro Baš.

⁵⁸ Sprejeta je bila "združena resolucija" (!!!), ki sta jo predlagala dr. Ivan Dečko in dr. Anton Korošec. "Shod zaupnih mož Spodnje Štajerske v Celju z dne 10. aprila izreka priznanje slovenskim državnim poslancem za odločno, složno in uspešno postopanje v zadevi samostojnih gimnazijskih razredov celjskih, s katerimi so dosegli, da se je sijajno odbil napad na slovenski prosvetni zavod. Izreka iskreno zahvalo vsem slovenskim poslancem, da so pri tej zadevi dokazali sijajno slovensko vzajemnost. Isti pritrjuje izjavi celjskih Slovencev od 26. marca 1902 v popolnem obsegu ter izreka svoje prepričanje, da je slovenska gimnazija prevažna prosvetna potreba štajerskih Slovencev. Zaupni shod zahteva, da ostane ta gimnazijalni zavod v Celju, se razširi v višjo gimnazijo, ker je prepričan, da v

⁴⁷ Slovenski narod, 28. 3. 1902.

⁴⁸ Slovenski narod, 3. 4. 1902.

⁴⁹ Slovenski gospodar, 27. 3. 1902. Izjava.

⁵⁰ Zgodovinski arhiv Celje (v nadaljevanju ZAC), Zapuščina dr. Ivana Dečka, Robičevo pismo dr. Ivanu Dečku. Pismo je datirano 29. 3. 1902 in ima oznako zaupno. V njem je Robič zapisal: "Dragi Prijatelj! Čestitam zaradi izjave; treba je bilo resno govoriti. 'Slov. Narod' ima v zadnji številki: 'Poslanci razglašajo, da so ti poslanci v prvi vrsti poklicani govoriti itd. 'Jaz v tej stvari nič ne vem! Sploh pa sem proti vsakemu zborovanju v tem času. Ako mi bode mogoče, pridem zato 2/4. 02 v Celje. Srečno pozdravljen ostani Robič.'"

⁵¹ Slovenski gospodar, 17. 2. 1902.

⁵² Najzanimivejša je bila argumentacija dr. Korošca: "Nikjer drugje v celjskem okraju bi ne mogla vspevati gimnazija razven v Celju. Profesorji bi ne hoteli prositi, da se nastavijo v kraju, ki jim ne more v družabnem oziru toliko ponujati kakor mesto. Na tako gimnazijo bi se predstavljali profesorji iz kazenskih ozirov. Gimnazija izven Celja postala bi kazenska postaja. Da take razmere tudi na učence ne bi vzgojno uplivalo, je samoumevno." (Slovenski gospodar, 17. 4. 1902.)

zadovoljni. Povsem nasprotno pa so reagirali v Ljubljani. Štajerske Slovence so obtožili manipulacije in demagogije. *"Lahko je in ceneno delati politiko, ki odgovarja čustvom mase, in zastopati stremljenja, ki najdejo v srcih ljudstva glasen odmev"*, so zapisali v Slovenskem narodu⁵⁹ in nato v članku z naslovom Epilog polemiki o Celju še dodali: *"Naj ima naš nastop glede celjskega vprašanja kakršenkoli končni uspeh, naj se že doseže kompromis, ali ne, na vsak način imamo zavest, da smo izpolnili svojo narodno dolžnost. Slučajna zmaga v parlamentu nas ni omamila; tudi ko je bilo od slučajne zmage vse pijano, smo se ravnali po nauku, da je modro postopanje v politiki dostikrat več vredno, kakor najlepša zmaga, in da moder kompromis, s katerim se ustvari nekaj trajnega in sigurnega, je bil vselej in povsod več vreden, kakor posest, ki visi v zraku."*⁶⁰

S tem pa celjsko vprašanje še zdaleč ni bilo rešeno. Sprejete resolucije niso zagotavljale uspešne rešitve vprašanja, saj je bila le-ta odvisna tudi in predvsem od nasprotne nemške strani, ki pa ni kazala pripravljenosti za rešitev. Celjsko vprašanje je ponovno bilo predmet parlamentarnih razprav na prvem zasedanju po veliki noči leta 1902. Čeprav so vsi pričakovali ostro reakcijo nemških nacionalcev, pa je razprava potekala v dokaj mirnih tonih. Če je bilo za nemško stran celjsko vprašanje, kot se je izrazil njihov poslanec Welenhof *"nacionalna in politična častna zadeva"*⁶¹ pa je skušal duhove pomiriti predsednik vlade Körber. V parlamentarnem govoru se je, podobno kot nekaj dni pred tem Tavčar, zavzel za pravičen kompromis: *"V tej mnogojezični državi je kompromis nacionalnih strank edina rešitev, in gotovo ne izdam tajnosti, ako rečem, da razumemo pod narodnim pomirjenjem kompromis velikih narodnih skupin. Pooblastite vladu za take kompromise, in izključena bodo taka glasovanja, kakršno je bilo v zadnji seji pred velikonočjo ... resno hočemo iti na odpravo celjskega vprašanja, in brez Slovencev tega vprašanja pač ne bomo rešili"*.⁶² Z zadnjim stavkom je očitno želel povečati pritisk na

slovenske poslance, da bi sprejeli vladino in že prej Tavčarjevo solucijo rešitve celjskega vprašanja.

Že dva tedna kasneje je v duhu kompromisa minister Beck ponudil dr. Dečku in Berksu možnost, da označita primerne lokacije, kjer bi lahko stala slovenska nižja gimnazija.⁶³ Po tem, ko je vlada odklonila predlog lokacije pri cerkvi sv. Maksimilijana tik ob mestni meji,⁶⁴ sta označila pet mest, med njimi tudi Dečkov travnik prav tako ob mestni meji v Gaberju, ki pa je povzročil hudo kri med štajerskimi Slovenci in leta 1905 tudi znano afero "Dečkov travnik".⁶⁵ Glede na sprejeto resolucijo 10. aprila 1902, bi smele biti lokacije samo v Celju. Vendar je že pred zaupnim shodom obstajala močna skupina zagovornikov teze, da bi bila sprejemljiva gradnja gimnazijskega poslopja tudi v okoliški občini. Za to solucijo se je najbolj zavzemal dr. Radoslav Pipuš, ki je dr. Dečku opisal predlog, kako zadevo izpeljati: *"Tudi jaz seveda nikdar nisem za to, da bi se ta zavod opustil, ali premestil v Maribor, Žalec, Št. Jurij itd. Vendar pa mislim, da bi bil zdaj najprimernejši čas za primeren kompromis. Nemci bi se radi izkobilacali iz zagate, v katero so se zaleteli, vlada pa bi gotovo tudi rada se za vselej znebila tega prepira.... Ako bi vlada še v tem zasedanju državnega zbora zahtevala potreben kredit za novo gimnazijsko poslopje v Gaberju, na Bregu ali v Zavodni pri Celju, še letos začela s stavbo tega poslopja na stavbišču, katero ji da zastonj občina celjska okolica, ter ob enem izdala naredba, da se samostojni slovensko-nemški gimnazijski razredi ustanovijo kot samostojna višja gimnazija, ki dobi še leta 1902/3 peti razred in se potem vsako leto en daljni razred, in da se ta gimnazija premesti, novo poslopje v Gaberje, kakor hitro bo poslopje gotovo, in da se nižji razredi te gimnazije jezikovno uredijo tako, kakor so urejeni na dvojezičnih gimnazijah na Kranjskem, bi bilo gotovo veliko bolje, kakor sedanje stanje. ... Nemci bi na ta način sicer formalno zmagali, ker bi se zavod odpravil iz Celja, mi pa bi dobili samostalen zavod, ... Ali se gimnazija premesti za streljaj sem ali tja, je gotovo brez pomena"*.⁶⁶ Zanimivo je bilo tudi mnenje učitelja in posestnika v Gaberjih Tomaža

katerem drugem kraju tak zavod nikakor ne bi zadostoval. Isti odklanja vsako spravo, naj pride od ene ali druge strani. Prestavljanje gimnazije pa proti volji slovenskega naroda le, da bi se ugodilo samovolji nemških strank, bilo bi nedopustno žaljenje slovenskega naroda in krivično oškodovanje njegovih prosvetnih teženj." (Slovenski gospodar, 17. 4. 1902.)

⁵⁹ Slovenski narod, 12. 4. 1902.

⁶⁰ Prav tam.

⁶¹ Slovenski narod, 9. 4. 1902.

⁶² Prav tam. Govor ministrskega predsednika pa je komentiral tudi Slovenski gospodar: "Povdarjal je, da vlada skrbi za pravico in mir med narodi, da hoče v celjski zadevi napraviti nekaj, kar bi ugodilo željam Nemcev, kar ne bo zabolelo Slovencev." (Slovenski gospodar, 10. 4. 1902.)

⁶³ Cvirn, n.d., str. 243; Janez Mlinar, 150 let celjske gimnazije, Celjski zbornik 1958, str. 42.

⁶⁴ Slovenci so že leto prej (1901) poslali ministrstvu spomenico, v kateri so zahtevali, da se v Celju ustanovi popolna slovenska gimnazija. Poslopje gimnazije bi se zgradilo na prostoru med opuščnim pokopališčem pri Maksimilijanovi cerkvi in med železnico. Zgradila bi jo Celjska posojilnica, vlada pa bi ji kasneje v letnih obrokih vračala gradbene stroške. Vlada je omenjen predlog zavrnila. Več o tem glej: Mlinar, n.d., str. 42 - 43.

⁶⁵ Prav tam.

⁶⁶ ZAC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, pismo dr. Radoslava Pipuša dr. Ivanu Dečku. Pismo je datirano dne 27. 3. 1902.

Nemški dijaški dom v Celju - pogled na stavbo in v učilnico (Osrednja knjižnica Celje).

Graha, ki je dr. Dečku podal podobne predloge, ki pa na prvi pogled delujejo mogoče malce groteskno: "Slovenska gimnazija naj ne bode v Celji, zakaj toliko prepira še s Kranjci? Ona naj ne bode v Žalcu, ker tamkaj bi ne imela pravega pomena - da še Št. Jur niti ne omenim! Veste gosp. doktor kje? Ona naj bo na Naši zemlji, na mojem travniku!- Je to smešno? Ne! Vso prihodnost imajo Gaberje in ni ga zdravejšega kraja, kot je naša okolica! Zna se enkrat gospod Plavius še bolj nad Celjani razjeziti in tedaj bode doli plavius, med tem ko bodemo mi visoko glave vun moleli! Dečki naših bolj revnejših starišev že itak stanujejo v Gaberjih, Lavi in drugod. Ja še celo okoliško šolo bi naj stavili - če drugače ni mogoče v celjsko okolico, že z ekonomičnega ozira."⁶⁷

Vendar je resolucija sprejeta 10. aprila 1902 točno določala pogajalska izhodišča slovenskih politikov z vlado, pa tudi vsa znamenja so kazala, da bi celjski Nemci nasprotovali gradnji gimnazije v celjski okolici. Dokaz temu je pismo poslanca Robiča Dečku dan pred shodom v Celju. t.j. 9. aprila, v katerem je zapisal, da je v zbornici govoril z grofom Claryjem. Ta mu je dejal, "da bi Nemci tudi predloga zastran prostorov gimnazije v okolico ne sprejeli. Kar bi se dalo doseči bila bi gimnazija v Št. Jurju."⁶⁸

Že omenjeni predlogi lokacij za gimnazijsko stavbo, ki sta jih za vlado pripravila Dečko in Berks, so naleteli na odpor, posebno še označitev Dečkovega travnika kot najugodnejše parcele. Jeseni, ko so prve informacije o tem pricurjale v javnost, so v Mariboru dr. Dečka in Berkša že obsojali izdaje. V ostrem članku z naslovom Celjska slovenska gimnazija, ki ga je objavil Slovenski gospodar jeseni 1902, je celo pozival k političnemu linču obeh slovenskih politikov. V njem so zapisali: "O prostoru za novo celjsko slovensko gimnazijo se slišijo čudne, naravnost škandalozne reči. Mi še nočemo danes naravnost govoriti, ker še pričakujemo nekaterih obvestil iz Dunaja. Toda celjskim Slovencem polagamo na srce, da se stvar javno in brezobzirno uredi na korist slovenski stvari, četudi bi morali obležati nekateri 'rodoljubi' kot politični mrtveci na prizorišču."⁶⁹

* * *

Nedvomno je zadeva glede zemljišča za slovensko gimnazijo v Celju v naslednjih letih postala prvenstvena točka rešitve celjskega vprašanja. Že 8. januarja 1903 je Slovenski gospodar v uvodnem članku javnost obvestil, da je gradbeni svetnik celjskega okrajnega glavarstva Butta označil za najprimernejše stavbišče za bodočo slovensko gimnazijo v Celju Gologrančevo zemljišče pri vili Livada v Gaberju, ki je bila v lasti dr. Ivana Dečka, in da se zavzema za to rešitev tudi

⁶⁷ OKC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, pismo Tomaža Graha dr. Ivanu Dečku. Pismo je datirano dne 4. 4. 1902.

⁶⁸ ZAC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, pismo dr. Franca Robiča dr. Ivanu Dečku. Pismo je datirano dne 9. 4. 1902.

⁶⁹ Slovenski gospodar, 20. 11. 1902.

poslanec Berks.⁷⁰

Od takrat pa do začetka leta 1905 se v javnosti o celjskem gimnazijskem vprašanju ni ničesar več slišalo.⁷¹

Tudi januarja leta 1905, ko je izbruhnila afera "Dečkov travnik", je bilo še vedno aktualno le zemljišče za gimnazijsko poslopje. Slovenska katoliška skupina je na ta način celjsko gimnazijsko vprašanje izkoristila za promocijo svoje lastne politike. S člankom Politična morala štajerskih Slovencev so 31. januarja 1905 ostudno napadli dr. Dečka: "Kdo se ne spominja, kako krasno je ravno isti dr. Dečko na zaupnem shodu dne 10. aprila 1902 govoril, kako je vse svoje poslušalce za najskrajni odpor navduševal proti vladni nakani, zavod iz celjskega mesta premestiti, in kako je končno vzkliknil: 'Iz mesta ven ne gremo!'" In 14 dni pozneje je ravno ta dr. Dečko vlade vedel ven iz mesta, in sicer celjskim Slovincem za hrbtom, pokazal je vladi pet stavbišč izvan mesta za celjsko slovensko gimnazijo, in med temi stavbišči je bil seveda tudi njegov travnik v katastralni občini Spodnja Hudinja. Zavezal se je vladi za tri leta, da jo bo s travnikom čakal, če ga bo hotela za gimnazijo kupiti, in res je vlada kupila pred dvema mesecema ravno dr. Dečkov travnik kot najbolj primerno stavbišče za slovensko gimnazijo. Dr. Dečkovo postopanje v tej zadevi se mora imenovati politično šarlatanstvo prve vrste. ... Dr. Dečko je koristi slovenskega naroda tako škodil, on jih je na tak način izdal da zasluži politično smrt. In če hočejo vodilni krogi v Celju, da se Slovenci resnim smatrajo, bodo morali zahtevati, da tudi dr. Dečkov sokrivec na Dunaji svoj mandat položi."⁷² V mislih so imeli poslanca viteza Berksa. Podoben napad so ponovili še 2. februarja v članku Celjska politična gimnazija.⁷³

Čeprav je bila afera povezana s celjskim gimnazijskim vprašanjem, pa je že sodila v kontekst političnega boja znotraj slovenskega tabora na Štajerskem oziroma razkrajanja politike sloge, ki je v tem času bilo na vrhuncu.⁷⁴ Afera k rešitvi gimnazijskega vprašanja ni prinesla nič novega, je pa na prvaka slovenske politike na Štajerskem dr. Dečka delovala uničujoče, saj ga je duševna bolezen že toliko razjedla, da si ni več opomogel in je v duševni stiski nekaj let kasneje tudi umrl.⁷⁵

Ob tem bi bilo zanimivo ugotoviti, kdo je bil med Celjani tisti, ki je s takšnim "reševanjem" celjskega gimnazijskega vprašanja pomagal rušiti

dr. Dečka. Da so bili v igri tudi celjski Slovenci je jasno razvidno iz članka, ki ga je objavil Slovenec 28. januarja 1905 (tri dni pred usodnim člankom zoper Dečka). Med drugim so zapisali: "Če ne dobimo popolne gimnazije, potem moramo ostati v Celju, če pa se nam dovoli cela gimnazija proti temu, da gremo iz mesta, potem si bomo slovenski Celjani v sporazumljenju z bližnjo in daljno okolico sami izbrali za gimnazijo najugodnejše stališče brez vsakih materijelnih dobičkov posameznikov. Osebnosti sedaj na stran in bodimo edini za narodno stvar!"⁷⁶

Še pred izbruhom afere so imeli celjski Slovenci (28. januarja) zaupni shod, in ravnanje dr. Dečka v tej zadevi obsodili. "Ker je ravno on, ki je poprej zagovarjal načelo, da slovenska gimnazija ne sme priti iz Celja vun, to storil, ne da bi koga drugega izmed celjskih Slovencev vprašal, se mu je to zamerilo", je pisal nekaj let kasneje o teh dogodkih dr. Hrašovec.⁷⁷ V Celju so poskušali stvar rešiti sami še pred objavo zloglasnega članka v Slovincu. Sernec, Hrašovec, Vrečko, Karlovšek in Kukovec so obiskali Dečka in ga prepričali, da je odstopil od že podpisane pogodbe z vlado glede svojega travnika. Vendar je izkazana neodločnost celjskih Slovencev imela za posledico, da se celjsko gimnazijsko vprašanje v resnici ni premaknilo z mrtve točke, saj je vlada po vseh teh peripetijah kmalu opustila misel na spremembo obstoječega stanja.⁷⁸

Gimnazijsko vprašanje je postalo ponovno aktualno jeseni leta 1906. Takrat so bile politične razmere že povsem drugačne. Na državni ravni so se razvneli spori okrog državnozborske volilne reforme, na Spodnjem Štajerskem pa sta slogaško politiko nadomestili politično povsem ločeni Narodna stranka in Slovenska kmečka zveza. Zato so gimnazijsko vprašanje poslej skušali rešiti pod okriljem Spodnještajerskega narodnega sveta, ki ga je vodil dr. Juro Hrašovec.⁷⁹

Ko so ob koncu leta 1906 Slovenci na Štajerskem izvedeli, da ima vlada namen ukiniti mariborske nemške-slovenske paralele in samostojne gimnazijske razrede v Celju, namesto njih pa ustanoviti popolno srednjo šolo v kakem drugem kraju na Spodnjem Štajerskem, in da bo vprašanje mariborske in celjske gimnazije rešeno v paketu (junktim),⁸⁰ so slovenski poslanci 3. januarja 1907 ponovno sklicali zaupni shod in po burni debati

⁷⁰ Slovenski gospodar, 8. 1. 1903.

⁷¹ Prav tam.

⁷² Slovenski gospodar, 31. 1. 1905.

⁷³ Slovenski gospodar, 2. 2. 1905.

⁷⁴ Več o tem glej: Branko Goropevšek, Razpad sloge na slovenskem Štajerskem 1906 - 1907, Celjski zbornik 1993, str. 143 - 162.

⁷⁵ Spindler, n.d., str. 85 - 86.

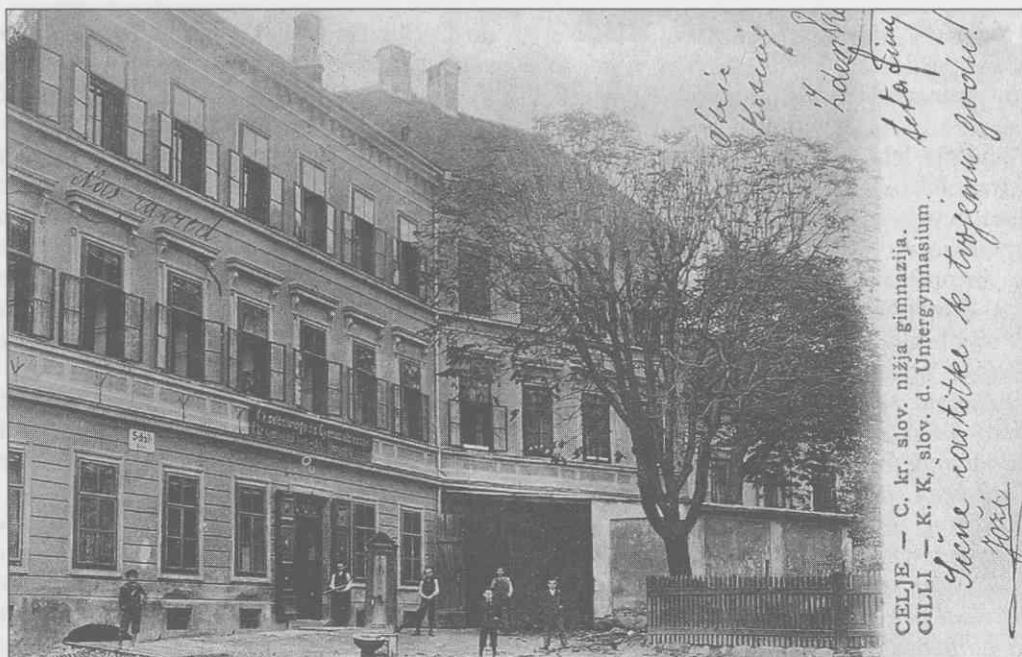
⁷⁶ Slovenec, 28. 1. 1905.

⁷⁷ ZAC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka. Hrašovecovo pismo župniku Šeguli, ki je pripravljala biografijo o dr. Ivanu Dečku. Pismo je datirano 20. oktobra 1912.

⁷⁸ Spindler, n.d., str. 86.

⁷⁹ Več o tem glej: Ivanka Zajc-Cizelj, Spodnještajerski narodni svet, Celjski zbornik 1984, str. 265 - 277.

⁸⁰ ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 1; Cvirn, n.d., str. 243.

Cesarsko - kraljeva slovenska nižja gimnazija v Celju (Študijska knjižnica v Celju).

polnih čustvenih izlivov sprejeli resolucijo, v kateri so zahtevali odpravo junktima med mariborsko in celjsko gimnazijo ter izpopolnitev slednje v popolno gimnazijo. V nasprotnem primeru so napovedali deputacijo mariborskih in celjskih Slovencev pri ministrskem predsedniku. Zanimiva je tretja točka resolucije, ki govori: "Iz mesta ne gremo, vendar imajo (delegati) pravico, da sprejmejo premostitev gimnazije izven mesta, če se vlada zaveže: a.) še isto leto otvoriti peti razred in stopnjevanje izpopolniti zavod v celo gimnazijo, b.) da je novo poslopje v najbližji okolici mesta samega, ne pa morebiti v Žalcu ali v Št. Jurju, na prostoru, ki ga mi izberemo".⁸¹ Če se spomnimo resolucije iz leta 1902, ko na takšno privolitev niso bili pripravljeni pod nobenim pogojem, so jih sedaj politične razmere prisilile, da so popustili. (Zanimivo bi bilo videti, kako bi se celjsko vprašanje razvijalo, če bi že leta 1902 sprejeli bolj prožno stališče). Ob tem so v resoluciji še navedli pet parcel, ki jih predlagajo za gradnjo gimnazijskega poslopja. Dve sta bili v mestu, tri pa v okolici.⁸²

V duhu resolucije so se nato slovenski poslanci na Dunaju 27. januarja dogovarjali s takratnim predsednikom vlade Beckom, ki pa jim ni obljubil

nič novega. Dejal je samo, da zaradi nasprotovanja Nemcev Slovenci ne morejo računati na oba šolska zavoda v mestu (gimnazije in ljudske šole), ampak da mora en zavod obvezno v okolico. Pol leta kasneje, ko sta Becka na njegovi poletni rezidenci na Plevni pri Žalcu obiskala dr. Hrašovec in dr. Vrečko,⁸³ je ministrski predsednik izjavil: "Da ste Slovenci proti premestitvi gimnazije v Žalec, kjer bi imeli celi zavod in konvikt, razumem Vaše stališče in Vam ne prigovarjam. Glede prostora na dr. Dečkovem travniku Vaši pomisleki morebiti niso bili povsem upravičeni, mesto se vendar razvija. Toda to je Vaša stvar."⁸⁴ Za gimnazijsko stavbo je predlagal Simovo parcelo (blizu Topra), vendar pa je glede izpopolnitve zavoda dejal: "Višje gimnazije Vam ne morem dati, saj je še na Kranjskem nimajo. Pač pa dobite definitivno spodnjo gimnazijo namesto dosedanje provizorične. ..."⁸⁵ Slovenska odposlanca sta se vrnila v Celje zadovoljna, čeprav jima je Beck z omembo Dečkovega travnika prisolil neprijetno kľofuto. S tem je predsednik avstrijske vlade označil postopanje dr. Dečka pred letom 1905 kot modro in pragmatično, predvsem pa dejanje z vizijo. Posebno pomenljivo pa zveni njegov stavek ob tem: "Vaši pomisleki niso bili popolnoma upravičeni, mesto se vendar razvija".⁸⁶ Kmalu po obisku na

⁸¹ ZAC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, Zapisnik zborovanja zaupnikov dne 3. januarja 1907...

⁸² Prav tam. V zapisniku so kot možne parcele za novo gimnazijsko poslopje navedli naslednje: Stegenškovo, Brenčičevo, ob cerkvi sv. Maksimilijana, Kukovčevo in Simovo. Iz tega je razvidno, da so izločili Dečkovo parcelo.

⁸³ Slovenska zastopnika sta ministrskega predsednika na Plevni obiskala 4. avgusta 1907.

⁸⁴ ZAC, Iz zapuščine dr. Ivana Dečka, Shod zaupnikov v zadevi celjskega šolskega vprašanja...

⁸⁵ Prav tam.

⁸⁶ Prav tam.

Plevni so celjski politični prvaki s profesorji gimnazijskih vzporednic pripravili v Celju shod (28. septembra) in sprejeli resolucijo, v kateri so se zadovoljili, "da se šolsko vprašanje reši v smislu vladine ponudbe".⁸⁷ Sprejeli so predlog, da gradijo gimnazijsko poslopje zunaj mesta, vendar pa so ob tem postavili postavili sledeče pogoje: "1. gimnazija naj se zida kot popolna in naj se nam zjamči, da se bo s prihodnjim šolskim letom stopnjevaje razširila v popoln zavod (vsi pristavki kot 'spodnja gimnazija' ali 'samostojni slovensko - nemški razredi' naj odpadejo)." Sklenili so tudi, da se bo poslopje postavilo na Simovem zemljišču.⁸⁸

Kljub vsem naporom pa se celjsko gimnazijsko vprašanje tudi poslej ni premaknilo z mrtve točke. Kasnejša pogajanja s predsednikom vlade Beckom marca 1908, razen novih obljub, niso prinesla uspeha.⁸⁹ V posmeh slovenskim zahtevam pa se je vlada odločila za gradnjo nove popolne samonemške gimnazije v Celju (na Otoku).⁹⁰ Čeprav brez uspeha, pa so si Slovenci še naprej prizadevali dobiti popolno slovensko gimnazijo. Z Družbo sv. Cirila in Metoda so potekali celo razgovori o ustanovitvi privatne slovenske višje gimnazije v Celju, vendar tudi brez uspeha.⁹¹ Ker je načrt spodletel, so celjski Slovenci 24. oktobra 1912 na zborovanju sklenili izdati posebno spomenico in z njo opozoriti ministrskega predsednika grofa Strüggkha in državni zbor na težke razmere celjskih paralelk.⁹² Spomenica, ki je bila izdana šele ob koncu leta 1913,⁹³ na predvečer prve svetovne

vojne, je v bistvu poudarila že večkrat izražena hotenja in želje celjskih Slovencev glede slovenske gimnazije. Od vlade so ponovno zahtevali: "1.) takojšnjo izpolnitev c.kr. samostojnih nemško-slovenskih gimnazijskih razredov v Celju v višjo gimnazijo pod samostojnim ravnateljstvom in definitivnim učiteljskim zborom; 2.) ureditev učnega jezika na tej slovenski gimnaziji, kakor je na kranjskih slovenskih gimnazijah; 3.) takojšnjo novo zgradbo za slovensko gimnazijo v Celju; 4.) da se za to potrebne svote postavijo v državni proračun".⁹⁴

Uspeha tudi to pot ni bilo in nadaljne borbe je prekinila prva svetovna vojna. Po njej pa so bile razmere tako povsem spremenjene in celjsko gimnazijsko vprašanje je, vsaj kar se Slovencev tiče, bilo rešeno.

* * *

Kot je razvidno, je celjsko gimnazijsko vprašanje resnično dajalo močan političen pečat v zadnjih desetletjih obstoja avstrijske monarhije. Po letu 1895, ko je bila v proračunski postavki prvič zajeta tudi nižja gimnazija z nemško - slovenskim učnim jezikom, je celjsko vprašanje še večkrat razburilo tako Nemce kot Slovence, predvsem pa zaposlovalo poslansko zbornico in vlado na Dunaju, ki jim je služilo nerešeno celjsko vprašanje večkrat kot dober povod za medsebojna obračunavanja, pa čeprav slovenska gimnazija ni bila nikoli, razen redkih izjem, prav ona tista, ki bi generirala notranje-politične spore.

Je pa celjsko gimnazijsko vprašanje po letu 1902 postala hvaležna tema za medsebojna obračunavanja tudi med slovenskimi politiki na Štajerskem, ki so ob debati glede gimnazijske stavbe imeli priložnost napadati svoje politične nasprotnike. Kako produktiven je bil takšen politični boj, je že bilo omenjeno. Še bolj nazorno pa nam tovrstno politično produktivnost pokaže del citata iz knjige V. Spindlerja Dr. Dečko in njegova doba, ki so jo izdali ob 30. letnici smrti dr. Dečka: "Danes, ko na te stvari lahko gledamo mirno in stvarno, moramo samo obžalovati takratno slepoto na eni in zahrbtnost na drugi strani. Zakaj, kdor je do podrobnosti poznal stremljenje in delo dr. Dečka, ve, da je bil njegov cilj obkolitev "nemškega" Celja z zavedno slovensko okolico, prepojitev Celja samega z zavednim slovenskim obrtništvom, trgovstvom in uradništvom, tako da bi Celje v doglednem času padlo v slovenske roke in z okolico tvorilo veliko slovensko občino. In da ni bilo slepote in zahrbtnosti, bi danes imeli v

⁸⁷ Prav tam.

⁸⁸ Prav tam. V resoluciji so omenili tudi dekliško ljudsko šolo: "... vprašanje o stavbišču z dekliško ljudsko šolo, se ve izven mesta, pa naj ostane odprto, ker vendar ni primerno, da bi stala gimnazija in dekliška ljudska šola skupaj."

⁸⁹ Ministrski predsednik je dr. Hrašovca povabil na Dunaj dvakrat, in sicer 18. in 25. marca 1908. Šele na izrecno željo poslanca dr. Ploja, se je Hrašovec sestanka tudi udeležil. Glej: ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fasc. 3, Plojevo pismu dr. Hrašovcu. Pismo je datirano dne 17. 3. 1908.

⁹⁰ Cvirn, n.d., str. 244. Avtor pri tem ne navaja, zakaj se je vlada odločila za gradnjo novega poslopja (samo nemške) gimnazije, za katero si je celjska mestna občina prizadevala že od leta 1896.

⁹¹ Cvirn, n.d., str. 244.

⁹² Zborovanje je sklical Spodnještajerski narodni svet. Iz pisma, ki ga je Benkovič poslal Hrašovcu, je razvidno, da se sestanka niso udeležili člani Slovenske kmečke zveze. V pismu je Benkovič Hrašovcu sporočil, da se zaupnega sestanka ne more udeležiti "iz razlogov, ki so več ali manj politične narave, oziroma bolj točno izraženo iz razlogov, ker stvar utegne zadobiti politično lice". Ni pa pozabil dodati, da se bo o sestanku pri merodajnih Celjanih pozanimal o vsebini, kajti "ni treba povdarjati, da želimo stvar obravnavati z narodnega stališča".

⁹³ Spomenica o c. kr. samostojnih gimnazijskih razredih z nemškim in slovenskim učnim jezikom v Celju obsega deset tipkanih strani, ob koncu pa so ji pridali 946 podpisov, in sicer iz okrajev Brežice (67), Celje (241), Gornji Grad (99), Kozje (101), Laško (79), Rogatec (35),

Sevnica (62), Slovenj Gradec (71), Šmarje (57), Šoštanj (57) in Vransko (77). Glej: ZAC, Spodnještajerski narodni svet, fascikel 3, Spomenica...

⁹⁴ Prav tam.

*slovenskem Celju dvoje gimnazijskih poslopij, zgrajenih na stroške pokojne Avstrije. ... Dr. Dečko je gledal daleč v bodočnost. Vsekakor dlje, nego oni, ki so v "Slovenču" in "Slov. Gosp." zahtevali njegovo politično smrt."*⁹⁵

ZUSAMMENFASSUNG

Die Celjer Gymnasialfrage 1895 - 1914

Mit der Gründung des Untergymnasiums mit deutsch-slowenischen Parallelklassen in Celje (Cilli) im Jahre 1895 war die Celjer Gymnasialfrage bei weitem nicht gelöst. Die Kämpfe um eine slowenische Lehranstalt (ein slowenisches Gymnasium) in Celje wurden auch in den darauffolgenden Jahren bis zum Untergang Österreich-Ungarns fortgesetzt. Diese Auseinandersetzung kann in zwei Abschnitte aufgegliedert werden. Zunächst wurden die Kämpfe auf der Ebene ungelöster zwischennationaler Beziehungen in der Monarchie (Deutsche-Slowenen) ausgetragen, später gesellten sich innerpolitische Auseinandersetzungen zwischen den Slowenen selbst dazu, die die ungelöste Gymnasialfrage nur als Vorwand zur Promovierung ihrer eigenen Politik benutzten, wobei die Gymnasialfrage selbst von nebensächlicher Bedeutung war.

Die Annahme des Budgetpostens für das Untergymnasium mit deutsch-slowenischer Unterrichtssprache in Celje im Jahre 1895 wurde in der Untersteiermark unterschiedlich aufgenommen, insbesondere gilt das für die Stadt an der Savinja. Die Slowenen waren von Siegesfreude überwältigt, die Deutschen dagegen bezeichneten die Gründung des neuen Gymnasiums in Celje als Angriff auf den deutschen Besitzstand, der unbedingt bewahrt werden müsse. Als erster Gegenangriff ist noch der in demselben Sommer erlassene Beschluß des Celjer Gemeindeausschusses über die Gründung eines deutschen Studentenheims aufzufassen. Damit verfolgte man die Absicht, den deutschen Besitzstand auf dem Celjer Gymnasium und seinen fast ein Jahrhundert langen deutschen Charakter zu bewahren.

Als erster härterer Schlag gegen das Untergymnasium in Celje ist die ein Jahr später (1896) geführte Budgetdebatte zu deuten, als deutsch-nationale Abgeordnete im Reichsrat die Streichung des Budgetpostens für das Celjer Untergymnasium

bereits für das darauffolgende Jahr oder mindestens die Verlegung des Gymnasiums an einen anderen Ort forderten. Der Versuch der deutsch-nationalen Kreise mißlang, wurde doch der Budgetposten mit großer Mehrheit angenommen. Zu einem Konflikt kam es wieder ein Jahr später (1897), als die Deutschnationalen wieder gegen den Budgetposten für das utraquistische Untergymnasium in Celje auftraten. Diesmal waren die Deutschen erfolgreich, und der Budgetposten für das Untergymnasium wurde im Januar 1897 abgelehnt.

Obwohl die Nachricht von der Verweigerung des Budgetpostens die Slowenen betroffen machte, waren sie darauf mehr als vorbereitet. Sie waren sogar davon überzeugt, der nächste Schritt der Regierung würde die endgültige Abschaffung des Untergymnasiums sein. Um dem vorzubeugen, verbreiteten sie den Vorschlag von einem Zusammenschluß des zweisprachigen Untergymnasiums mit dem rein deutschen Gymnasium. Auf diese Weise käme kein besonderer Budgetposten für die slowenischen Parallelklassen zur Debatte, sondern ein gemeinsamer, an dem die Deutschen keinen Anstoß nehmen würden.

Dies trat später auch ein. Die Regierung griff zu einer Kompromißlösung: Mit einem Sonderbeschluß wurden im Juli 1897 dem Untergymnasium alle Zuständigkeiten der administrativen Selbständigkeit abgenommen. In Form von selbständigen Klassen mit deutsch-slowenischer Unterrichtssprache wurde es dem Direktorat des bestehenden deutschen Gymnasiums in Celje unterstellt. Diese Kompromißlösung der Regierung über die slowenisch-deutschen Parallelklassen drängte die Celjer Gymnasialfrage mindestens für ein paar Jahre in den Hintergrund.

Als es bereits so aussah, als ob hinsichtlich der slowenisch-deutschen Parallelklassen ein idealer Frieden zwischen den Deutschen und Slowenen eingeleitet wäre, griff der steirische Politiker Graf Karl Strüggk in das Wespennetz des Celjer Gymnasialfrage. Im Namen der deutsch-nationalen Parteien schlug er Mitte Januar 1902 im Budgetausschuß eine eigenartige Lösung der Celjer Frage vor. Die slowenisch-deutschen Parallelklassen in Celje sollten aufgelöst werden, statt dessen aber ein vollständiges slowenisches Untergymnasium in Maribor gegründet werden. Den Vorschlag lehnten die slowenischen Abgeordneten in Bausch und Bogen als unannehmbar ab und stellten wieder die Forderung nach einem vollständigen Untergymnasium in Celje mit der Begründung, Celje sei doch der natürliche Mittelpunkt des slowenischen Teils der Steiermark. Die Resolution von Strüggk wurde zur Überraschung der deutschen Mehrheit

⁹⁵ Spindler, n.d., str. 85-86.

im Reichsrat noch in demselben Frühling abgelehnt.

In den Reihen der steirischen Slowenen wurde wieder gefeiert. Allerdings nicht lange, denn der krainische liberale Politiker Dr. Ivan Tavčar sorgte für eine kalte Dusche. In einem Artikel im *Slovenski narod* rief er die steirischen Slowenen zu einer Kompromißlösung der Celjer Frage auf, und zwar im Sinne eines Regierungsvorschlags (für ein selbständiges slowenisches Gymnasium, jedoch außerhalb der Celjer Stadtgemeinde). Die steirischen Slowenen waren empört und verurteilten Tavčars Initiative als niederträchtig und verräterisch.

Die Äußerung löste heftige Reaktionen auch anderswo aus und feuerte die sowieso überhitzten klerikal-liberalen Gegensätze in Slowenien noch zusätzlich an. Außer vom *Slovenec*, der die Gelegenheit für heftige Angriffe der liberalen Politik nutzte, wurde Tavčar und seine Idee besonders scharf in einer Erklärung von der slowenischen Studentenschaft in Wien angegriffen. Dem Vorhaben von Tavčar widersetzen sich auch die slowenischen Abgeordneten aus der Steiermark. In zahlreichen erbitterten Briefen, in denen mehr oder weniger bekannte Slowenen die Celjer Parallelklassen unterstützten, kam deutlich zum Ausdruck, daß die Kompromißidee in der Steiermark keine Unterstützung genoß.

Damit war es in der Celjer Frage bei weitem nicht getan, wurde sie doch nach Ostern 1902 wieder zum Gegenstand parlamentarischer Debatten. Die Regierung suchte nach einer Kompromißlösung und bot Dr. Dečko und Berks die Möglichkeit, geeignete Standorte für das slowenische Untergymnasium zu nennen. Sie schlugen fünf Standorte vor, darunter auch die Wiese von Dečko, die dicht an der Stadtgrenze in Gaberje lag. Diese machte später böses Blut unter den steirischen Slowenen und löste im Jahre 1905 auch die unter dem Namen "Dečkos Wiese" bekannte Affäre aus. Der Resolution von 1902 nach sollten sich Standorte für das Gymnasium nur in der Stadt Celje befinden. Zweifelsohne wurde der Standort für das slowenische Gymnasium in Celje für die Lösung der gesamten Frage ausschlaggebend.

Die ersten Informationen über die "geheimen Verhandlungen" zwischen der Regierung und einem Teil der slowenischen Politiker aus der Steiermark sickerten bereits im Herbst 1902 in die Öffentlichkeit durch. Ein scharfer Artikel im *Slovenski gospodar* rief sogar zum politischen Lynchmord an Dr. Deček und Berks auf, die böse Affäre also, später "Dečkos Wiese" genannt, brach im Januar 1905 aus, als in erster Linie die katholische Gruppe auf eine abscheuliche Weise

Dr. Dečko angriff. Obwohl die Affäre mit der Celjer Frage verbunden war, gehörte sie bereits in den Kontext des politischen Kampfes innerhalb des slowenischen Lagers in der Steiermark - die Zersetzung der Politik der Eintracht erreichte damals ihren Höhepunkt. Die Affäre steuerte zur Lösung der Frage nichts Neues bei, Dr. Dečko, den Führer der slowenischen Politik in der Steiermark, schmetterte sie jedoch nieder. Seine Geisteskrankheit war in einem Maße fortgeschritten, daß er sich davon nicht mehr erholen konnte und daran auch starb. Dr. Dečko wurde von niemandem unterstützt, auch von den Celjer Slowenen nicht. Vor allem die nachweisliche Unentschlossenheit der letzteren hatte zur Folge, daß die Celjer Frage nicht vom Fleck kam, gab die Regierung doch bei all den Peripetien bald die Idee von einer Änderung des bestehenden Zustandes auf.

Die Gymnasialfrage wurde wieder im Herbst 1906 aktuell. Die politischen Verhältnisse hatten sich inzwischen grundlegend verändert. Auf der staatlichen Ebene waren Auseinandersetzungen um Reichsratswahlreformen entflammt, die Politik der Eintracht war in der Untersteiermark durch die Politik der völlig getrennten *Narodna stranka* (Nationale Partei) und der *Slovenska kmečka zveza* (Slowenischer Bauernverband) ersetzt worden. Deswegen versuchte man die Gymnasialfrage fortan im Rahmen des *Spodnještajerski narodni svet* (Untersteirischer Nationalrat) unter der Führung von Dr. Juro Hrašovec zu lösen. Dennoch brachten zahlreiche Gespräche, auch mit dem Ministerpräsidenten Beck, der die slowenische Delegation aus der Steiermark wiederholt empfing, keinen Erfolg außer neuen Versprechungen.

Den slowenischen Forderungen zum Spott entschloß sich die Regierung zum Bau eines neuen vollständigen Gymnasiums in Celje (auf dem Otok). Obwohl ohne Erfolg, bemühten sich die Slowenen noch weiterhin um ein vollständiges slowenisches Gymnasium. Mit der *Družba sv. Cirila in Metoda* (Gesellschaft der Hll. Kyrill und Method) wurden sogar Verhandlungen geführt über die Gründung eines privaten slowenischen Obergymnasiums in Celje, die jedoch keinen Erfolg brachten. Da das Vorhaben mißlang, beschlossen die Celjer Slowenen auf einer Kundgebung im Oktober 1912, eine besondere Denkschrift herauszugeben und damit den Ministerpräsidenten Graf Strüggk und den Reichsrat auf die schwierigen Verhältnisse bei den Celjer Parallelklassen aufmerksam zu machen. Auch diesmal blieb der Erfolg aus, weitere Kämpfe wurden durch den Ersten Weltkrieg unterbrochen. Nach dem Krieg veränderten sich die Dinge grundlegend und die Celjer Frage war, was die Slowenen betrifft, gelöst.